

απόψεις

Το όραμα της ασφάλειας δικαίου και η πρακτική της αναιρέσής του

Το παράδειγμα της φορολόγησης αλλοδαπών για την υπεραξία από πώληση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου

Η ασφάλεια δικαίου συνιστά μια από τις σοβαρότερες παραμέτρους εμπέδωσης φορολογικής συνέπειας. Ακόμη, ως παράμετρος του σταθερού οικονομικού περιβάλλοντος, αυτή συντείνει στην προσέλκυση επενδύσεων και ακολούθως στη δημιουργία θετικού επενδυτικού κλίματος.

Ο λόγος που επαναλαμβάνουμε τα ανωτέρω απολύτως γνωστά, τα οποία εξάλλου καθημερινά υπογραμμίζονται από το σύνολο του πολιτικού κόσμου, αλλά και από την εκτελεστική εξουσία, είναι ότι συχνά τα αυτονόητα, όπως αποτυπώνονται σε αξιωματικές αποστροφές, δεν επαληθεύονται στην καθημερινή πρακτική.

Παράδειγμα αυτής της διάστασης μεταξύ θεωρητικού σχεδιασμού και πρακτικής καθημερινότητας συνιστά το θέμα της φορολόγησης κερδών ξένων επενδυτών από ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου.

Με τον Ν.4051/2012¹ για τη φορολόγηση κεφαλαιακών κερδών από ομόλογα, οριζόταν ότι εισόδημα από κινητές αξίες είναι και αυτό που αποκτάται από τη μεταβίβαση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου και εταιρικών ομολόγων σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης τους (άρθρο 24 παρ. 1, περ. θ΄ Ν.2238/1994, που ενσωμάτωσε τη σχετική διάταξη). Περαιτέρω, με την πολ. 1102/2013² είχαν παρασχεθεί οδηγίες για τον χρόνο παρακράτησης και τον υπόχρεο για αυτή, στην πιο πάνω περίπτωση κεφαλαιουχικής υπεραξίας. Οι οδηγίες, όμως, αφορούσαν μόνο την περίπτωση δικαιούχου που είχε την ιδιότητα του φορολογικού κατοίκου Ελλάδος, όταν η παρακράτηση φόρου διενεργείτο από την μεσολαβούσα τράπεζα ή την εταιρεία παροχής επενδυτικών υπηρεσιών κατά την καταβολή ή πίστωση του δικαιούχου. Αντίθετα, με την υπό κρίση πολ. 1102/2013 δεν είχαν παρασχεθεί οδηγίες για την παρακράτηση σε περίπτωση αλλοδαπών δικαιούχων, χωρίς μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα.

Ακολούθως, από 1.1.2014, έπαυσαν να ισχύουν όλες οι διατάξεις του Ν.2238/1994 και κατά συνέπεια και η διάταξη για τη φορολόγηση κεφαλαιουχικής υπεραξίας από πώληση ομολόγων, ενώ ο νεώτερος Ν.4172/2013³ συνιστά πλέον τον νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

Αιφνιδίως, με την πολ.1117/25.4.2014⁴ εγκύκλιό του, το υπουργείο Οικονομικών προέβη σε ρύθμιση του μη έχοντος ρυθμισθεί παλαιού και μη ισχύοντος σήμερα καθεστώτος αναφορικά με την κε-

¹ www.dfn.gr

² Δ.Φ.Ν. 2012, σελ. 566 επ.

³ Δ.Φ.Ν. 2013, σελ. 1075 επ.

⁴ Δ.Φ.Ν. σελ. 692 παρόντος τεύχους.

απόψεις

φαλαιουχική υπεραξία από μεταβιβάσεις ομολόγων, που έχουν αποκτήσει έως 31.12.2013 αλλοδαποί μη φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδος.

Η με εγκύκλιο αυτή ρύθμιση δημιούργησε αναστάτωση στην Αγορά ελληνικών ομολόγων, με αποτέλεσμα η απόδοση των ελληνικών δεκαετών τίτλων να εκτιναχθεί την Παρασκευή 16.5.2014 κατά 53 μονάδες βάσης (6,96% από 6,43 την Πέμπτη) και να οδηγηθεί η Αγορά σε μαζικές πωλήσεις ελληνικών ομολόγων.

Ας προσπαθήσουμε να αποκωδικοποιήσουμε την αναστάτωση.

Η πρώτη παρατήρηση που μπορούμε να κάνουμε αφορά στον ετεροχρονισμό των οδηγιών του υπουργείου Οικονομικών. Για φορολογική υποχρέωση που θεσπίζεται με νόμο του έτους 2012 και αφορά σε κεφαλαιουχικά κέρδη ομολόγων κατά τα έτη 2012 και 2013 δεν νοείται να γίνεται προσπάθεια ρύθμισης της εντός του έτους 2014 και ενώ το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο δεν βρίσκεται καν σε ισχύ. Η Αγορά δεν δύναται να αντιληφθεί ότι με εγκύκλιο επιχειρείται ρύθμιση που αναφέρεται όχι στο παρόν, αλλά σε παλαιότερο νομοθετικό καθεστώς και για κέρδος που έχει κτηθεί σε προηγούμενες διαχειρίσεις, για το οποίο σήμερα ορίζεται με την εγκύκλιο υποχρέωση αυτό-υποβολής δήλωσης. Έτσι, δημιουργείται η δοξασία ότι η ρύθμιση αφορά είτε σε αιφνίδια πρόθεση φορολόγησης της σημερινής υπεραξίας, είτε σε αιφνίδια πρόθεση αναδρομικής φορολόγησης.

Η δεύτερη παρατήρηση αφορά στην παράλειψη εξέτασης των ευρύτερων συνθηκών, υπό τις οποίες τελεί η χώρα. Η χωρίς προετοιμασία ετεροχρονισμένη ρύθμιση, η οποία αφορά στην Αγορά ομολόγων και μάλιστα στην αλλοδαπή Αγορά ομολόγων, όταν η τελευταία συνδέεται άμεσα με την Αγορά χρήματος, από όπου αντλείται η ρευστότητα για την κάλυψη των δανειακών αναγκών της χώρας καθώς και για την πολυπόθητη επίτευξη μακροοικονομικής ισορροπίας, εντείνει τις ήδη υφιστάμενες πληγές. Προφανώς διαταράσσει την όποια πολυπόθητη εμπιστοσύνη στην Αγορά Χρήματος επιδίωκε το Ελληνικό Κράτος κατά τα τελευταία χρόνια.

Η τρίτη παρατήρηση αφορά στη συνταγματική δυνατότητα που έχει η εκτελεστική εξουσία να ρυθμίζει ζητήματα παρακράτησης φόρου και ειδικότερα τον υπόχρεο της παρακράτησης (περίπτωση φορολόγησης κατοίκων Ελλάδος) ή ακόμη και την υποχρέωση αυτό-δήλωσης του φόρου (περίπτωση αλλοδαπών) με απλή διευκρινιστική εγκύκλιο, η οποία μάλιστα δεν δημοσιεύεται στο ΦΕΚ. Τα όσα ρυθμίσθηκαν από το υπουργείο Οικονομικών με εγκύκλιο αφορούν και αναφέρονται στη διαδικασία βεβαίωσης του φόρου, διαδικασία η οποία αποκλειστικά πρέπει να ορίζεται σε διάταξη τυπικού νόμου (κανόνας τυπικότητας φορολογίας, άρθρο 78 παρ. 1-4 Σ.), όταν μάλιστα ούτε στην οικεία διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 περ. θ' Ν.2238/1994, αλλά ούτε και στο άρθρο 54 Ν.2238/1994 (παρακράτηση φόρου από κινητές αξίες) υπάρχει σχετική εξουσιοδότηση διάταξη για έκδοση υπουργικής απόφασης, αναφορικά με την υπό κρίση υποπερίπτωση.

Αποτέλεσμα της αναστάτωσης που προκλήθηκε από τον χειρισμό του υπουργείου Οικονομικών ήταν η άμεση (με εγκύκλιο⁵) απόσυρση της ως άνω πολ. 1117/2014 και η πανικόβλητη έκδοση δελτίων τύπου από το υπουργείο Οικονομικών⁶, με τα οποία επιχειρήθηκε η αποκλιμάκωση της έντασης, με διαβεβαιώσεις περί μη πρόθεσης αναδρομικής φορολογικής επιβάρυνσης.

Το παράδειγμα αυτό συνιστά την καλύτερη απόδειξη της αξίας της σταθερότητας και ασφάλειας δικαίου. Μένει μόνο να περάσουμε από τα λόγια στις πράξεις.

Ασπασία Μάλλιου

⁵ Εγκ./πολ. 1145/2014, σελ. 686 παρ. τεύχους.

⁶ Δελτίο Τύπου από 15.5.2014, σελ. 686 παρ. τεύχους.